



J.nr. 19-30413-000001
Ref. BILU
Den 19. december 2019 /
Rev. 17. januar 2020

Referat fra møde i Udvalget for Plantegenetiske Ressourcer mandag den 28. oktober 2019 Det Grønne Museum ved Gl. Estrup

Deltagere: *Formand* Birte Boelt, Aarhus Universitet
Morten Greve Pedersen, DLF
Ea Riis, DANESPO
Lasse Lose, Pometet, Københavns Universitet
Hanne Lakkenborg, Aarhus Universitet, Årslev
Anne Fabricius, Dansk Gartneri
Lars Sørensen, Økologisk Landsforening
Bettina Buhl, Det Grønne Museum, Gl. Estrup
Gerbrich Koudenburg, Miljøstyrelsen
Svend Erik Nielsen suppleant for Gert Poulsen, Frøsamlerne
Jette Nydam Hansen, NordGen
Landbrugsstyrelsen: Gitte Wolf og Birgitte Lund.

Afbud fra: Ahmed Jahoor, Nordic Seed A/S; Kirsten Jørgensen, Københavns Universitet; Erik Dahl Kjær, Københavns Universitet; Søren Thorndahl Jørgensen, Landbrug & Fødevarer; Claus Saabye Erichsen, Dakofo og Gerhard Deneken, Tystoftefonden.

Punkt 1. Velkommen

Formanden bød velkommen og takkede for, at Udvalget kunne afholde mødet på Det Grønne Museum. Herefter fulgte en særlig velkomst til to nye medlemmer Ea Riis, DANESPO og Gerbrich Koudenburg, Miljøstyrelsen samt til suppleant Svend Erik Nielsen fra Frøsamlerne, fulgt op af en præsentationsbordrunde af deltagerne.

Punkt 2. Godkendelse af dagsorden

Dagsorden blev godkendt som følger:

- 1) Velkommen
- 2) Godkendelse af dagsorden
- 3) Meddelelser

- a) Formanden
- b) Landbrugsstyrelsen
- c) Medlemmerne
- 4) NordGen: Opformering af frøaccessioner og ny database GRIN-Global, NordGen
- 5) Den økonomiske ramme for bevaringsarbejdet med jordbrugets genetiske ressourcer i 2020, LBST
- 6) Status for relokalisering i Danmark ved AU af NordGens Basisfrølager, LBST
- 7) Kokkerefugium: Besøg og dialog med kokke i MADENS HUS
- 8) Gruppearbejde:
 - a) Hvad kan udvalget gøre for at skaffe flere ressourcer til området?
 - b) Hvad skal ressourcerne anvendes til - og hvad er udvalgets rolle i forbindelse hermed?
- 9) Fremlæggelse af gruppearbejde
- 10) Opsamling af gruppearbejde
- 11) Eventuelt
- 12) Næste møde

Punkt 3. Meddelelser

a) Formanden

Brev til ny minister sendt fra formændene for henholdsvis de husdyrgenetiske- og plantegenetiske ressourcer vedrørende ønske om møde for at orientere om, at det er vanskeligt at leve op til internationale forpligtigelser i forhold til bevaring og anvendelse og at det ikke længere er muligt at søge projektmidler under den nuværende bevilling til området.

Frømøde i Tyrkiet sammen med arkæobotanikere fra dette område, hvorfra mange kulturplantearter har deres oprindelse. Dette har link til vores arbejde og det blev foreslået at lægge et udvalgsmøde ved Moesgård Musum, da de har dygtig formidler inden for det videnskabelige arbejde omkring arkæobotanik.

b) Landbrugsstyrelsen (LBST)

Evaluering af nordisk Public Private Partnership (PPP) præ-planteforædlings program er gennemført. Konklusionen er positiv. Der er fortsat en generel udvikling og styrkelse af et unikt netværk mellem det akademiske miljø og planteforædlingen. Den danske formand for PPP styrekomiteen deltog i ministrenes sommermøde og præsenterede evalueringen for perioden 2015 - 2018 af det nordiske PPP præ-forædlings program.

PPP præ-planteforædlingsworkshop 5. – 6. februar 2019 udvalget har fået tilsendt en invitation primo oktober.

Møde i den Internationale Traktat for Plantegenetiske Ressourcer for Fødevarer og Jordbrug for det styrende organ i november med hovedemnet om forbedring af det multilaterale system om adgang og udbyttedeling ved brug af jordbrugets plantegenetiske ressourcer.

c) Medlemmerne:

NordGen inviterede til Nordisk Genbanks 40 års fejring den 12. december.

Aarhus Universitet tidligere Årsløv flytter pr. 1. november til Agro Food Park i Aarhus. Lars Henrik Jacobsen, der har været ansvarlig for grøntsagsklonsamlingen

i Årslev har ikke ønsket at flytte med og har fratrukket sin stilling og sender hilsener til udvalget.

Det blev oplyst, at i forbindelse med fraflytningen er arkiverne i Årslev blevet gennemgået dels for materiale til overførsel til Rigsarkivet og dels har Svend Erik Nielsen sikret relevant materiale.

Med hensyn til jord til instituttets aktiviteter så bliver der arbejdet aktivt på en løsning tættere på Agro Food Park i Aarhus og eventuelt et samarbejde med Det Grønne Museum. Klonsamlingen i Årslev er gennemgået af Martin Jensen og indeholder udover jordbrugs genetiske ressourcer også planteskoleplanter af vedplanter og pryddplanter. Mulighederne for at placere samlingerne ved museer, forædlere eller andre interessenter er under udredning.

Tre projekter har bl.a. anvendt frøressourcer fra NordGens samling til dyrkning af grøntsager med større bitterhed. Det drejer sig om projekterne Bittersund, MaxVeg og MOVE, som har været omtalt i artikler i Økologisk Landbrug.

Pometet, Københavns Universitet orienterede om status for aktiviteter omkring virusrensning af jordbærsamlingen og at karantænehuset er ved at blive fyldt ud. Derudover er der en ny æblesamling under udvikling ved, at kerner af kendte sorter er blevet udsået.

Relanceringen af den årlige 'Åbent hus' dag på Pometet blev en stor succes.

Foreningen Frøsamlerne orienterede om samarbejde med KU omkring gamle ærtesorter i Frøsamlernes samling bl.a. med henblik på at undersøge, om der findes 'gamle' genpuljer i denne samling.

Frøsamlerne oplyste, at de sammen med interessenterne på husdyrområdet har skrevet, hvad de betegner som et manifest og appel til politikerne "Husdyrs og dyrkede planters genetiske ressourcer – en investering i fremtiden". De vil efterfølgende sende det til orientering for udvalget.

Punkt 4. NordGen: Opformering af frøaccessioner og ny database GRIN-Global, LBST

NordGen orienterede om NordGen's 'Long Term Management Plan Plants' og om nedbringelse af det oparbejdede backlog i frøaccessionerne. Der er udarbejdet en regenereringsplan, hvor det er planlagt, at hovedparten af opformering/foryngning af frøaccessionerne vil være færdig i 2024. Nordisk Ministerråd bidrager med 10 mio. DKK over de næste fem år til dette arbejde. Men selve arbejdet med opformering/foryngning vil kunne generere backlog i det øvrige arbejde så som rensning, spiring og pakning af materialet og det er der forsøgt at tage højde for i planen. Backlogs for andre områder indgår ikke i planen, f.eks. indtagning af uregistreret materiale.

Arbejdet forløber planmæssigt med migrationen fra NordGen's gamle database SESTO til den nye database GRIN-Nordic-Baltic. Dog vil karakteriserings- og evalueringsdata først blive overført efter 2020. (præsentation vedlagt).

Punkt 5. Den økonomiske ramme for bevaringsarbejdet med jordbrugets genetiske ressourcer i 2019

Landbrugsstyrelsen orienterede om den økonomiske ramme til det jordbrugsgenetiske ressource område, som den ser ud i 2019. Bevillingen for 2020 er dog endnu ikke kendt, da der p.t. er pågående finanslovsforhandlinger.

Punkt 6. Status for relokalisering i Danmark ved AU af NordGens Basisfrølager, LBST

Landbrugsstyrelsen orienterede om, at det nu er besluttet at flytte NordGens Basisfrølager til AU i Flakkebjerg fra AU i Årslev. Styrelsen har i sin beslutning lagt vægt på synergien mellem det frøfaglige miljø ved Flakkebjerg og med NordGen og de muligheder den fremtidige placering vil kunne skabe omkring samarbejde.

AU supplerede og oplyste, at der vil blive opbygget et walk-ind fryserum, som kræver mindre plads og vil gøre arbejdsgangene smidige. Dog bliver det dyrere end oprindeligt planlagt, da der er tænkt mere ind i projektet. Første spadestik er nu taget.

NordGen kunne tilføje, at de har ansat en projektleder og en projektansat til arbejdet omkring flytningen af frømateriale.

Punkt 7. Kokkerefugium: Besøg og dialog med kokke i MADENS HUS

Udvalget besøgte køkkenet i MADENS HUS og blev vist rundt og fik smagsprøver i køkken og haven. Der blev informeret om kokkenes arbejde med den levende kulturarv, bl.a. i værdien af at hente grøntsagerne direkte ude fra haven og dermed få viden om diversiteten. Kokkene får derved større kendskab og opmærksomhed på variationen på f.eks. smag, udseende og kvalitet mellem de forskellige sorter indenfor én art.

Punkt 8. Gruppearbejde

- a) Hvad kan udvalget gøre for at skaffe flere ressourcer til området?**
- b) Hvad skal ressourcerne anvendes til - og hvad er udvalgets rolle i forbindelse hermed?**

Formanden indledte gruppearbejdet og uddybede spørgsmålene, idet det var ønsket at sætte fokus på følgende: Hvad kan udvalget løfte? Hvis der kommer et møde på plads med ministeren, hvad skal formændene da tage med til ministeren? Hvad vil udvalget gøre, hvis der kommer flere midler til området?

To grupper diskuterede spørgsmålene. I gruppe I deltog Anne, Ea, Lars, Hanne og Gerbrich og i gruppe II Morten, Lasse, Bettina Jette og Svend Erik.

Punkt 9. Fremlæggelse af gruppearbejde

Gruppe I foreslog, at udvalget skal:

- Skrive ansøgninger sammen. Der er dog for få puljer og for få midler at søge, idet eksisterende puljer mangler fokus på jordbrugets plantegenetiske ressourcer.
- Invitere minister ud og se og høre om et plantegenetisk ressourceprojekt. Det er vigtigt med syn for sagen.
- Argumentere omkring prioriteringen og hvad der skal fokus på.
- Inddrage det private i højere grad er vigtigt, eksempelvis arbejdet omkring kartoffel.
- Arbejde med sorternes robusthed, sensorisk og sundhedsfremmende effekter.

Gruppe II tog udgangspunkt i, hvad der er nødvendigt at arbejde med under området med jordbrugets plantegenetiske ressourcer:

- Løfte opgaven med bevaring af afgrødernes vilde slægtninge (CWR). Det er nødvendigt med status omkring, hvad der er bevaret i NordGen i dag. Derudover blev der stillet spørgsmål omkring, hvad så med det materiale, vi ikke ved i dag, om vi vil få brug for i morgen.
- Karakterisering.
- Grøntsagsforædlere.
- Brugsgenbank, i dag er der 'hul' mellem de private brugere og de store brugere.
- Sikre, at sorter der udgår af markedet, bliver bevaret.
- Udbrede kendskabet til jordbrugets genetiske ressourcer, agrobiodiversiteten. Herunder dimensionen i forhold til erhverv, turisme herunder gastroturisme indenfor dansk gastronomi.
- Sortshistorie.

Punkt 10. Opsamling fra gruppearbejde

Herefter fulgte en generel diskussion. Udvalget kom overens om, at de ikke ser konflikter i de oprensede punkter. Det er klare budskaber til politikerne. Dog er det ikke muligt at lave en forretningsplan for området, som det typisk kræves for at skaffe projektmidler fra GUDP.

Aarhus Universitet spurgte ind til, hvorfor Foreningen Frøsamlerne ikke havde ønsket at være medunderskriver på den nuværende Strategi for jordbrugets plantegenetiske ressourcer. Frøsamlerne oplyste, at de ønskede en handlingsplan med målelige punkter og opfordrede til at udarbejde en ny handlingsplan og den skal der følge midler med.

Formanden opsummerede de fremlagte indspil til at gå videre med i forhold til dialog med ministeren.

Punkt 10. Eventuelt

Det Grønne Museum tilbød at lægge hus til et eventuelt ministerbesøg for derved at kunne give mulighed for at smage, se og høre om jordbrugets plantegenetiske ressourcer og dermed den levende kulturarv.

Punkt 11. Næste møde

Der vil blive udsendt en doodle for at aftale en dato for næste møde, der vil blive afholdt i København.